

Kurikulum Inovativno preduzetništvo

Prof. Lidija BILBIJA

Prof. Marina JURIŠA

Prof. Dunja NOVAK

Prof. Lidija ŽAPER

Prof. dr Zdravko ŽIVKOVIĆ

Let's make our
dreams come true

Co-funded by
the European Union

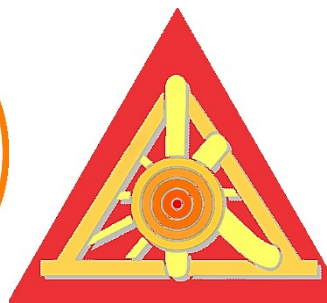
OPEN FUTURE: Kurikulum Inovativno preduzetništvo

Program:	Erasmus plus
Finansira:	EACEA (Evropska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu)
Ključna aktivnost:	ERASMUS-EDU-2023-CB-VET (Izgradnja kapaciteta u oblasti stručnog obrazovanja i obuke (VET))
Naslov projekta:	Ključne preduzetničke kompetencije i zaposlenost
Akronim projekta:	Open Future

Projekat se fokusira na unaprjeđenje ključnih preduzetničkih kompetencija, vještina i potencijala za zapošljavanje učenika srednjih stručnih škola kroz razvoj novih i inovativnih alata za preduzetničko obrazovanje, uz podsticanje socijalne inteligencije. Učesnici će imati praktične koristi od preduzetničkog učenja razvijanjem poslovnog znanja, sticanjem naprednih vještina i jačanjem kritičkog razmišljanja. Preduzetnički kapacitet i način razmišljanja pomažu budućim preduzetnicima da svoje ideje pretvore u akciju i značajno povećaju svoju zapošljivost.

Kurikulum Inovativno preduzetništvo

1. Premošćavanje jaza u vještinama: Tradicionalni nastavni planovi i programi naglašavaju pamćenje u odnosu na primjenu. Ovaj program popunjava prazninu podučavanjem alata iz stvarnog svijeta, strateškog razmišljanja i preduzetničkog izvršenja.
 2. Njegovanje načina razmišljanja usmjerenog na rast: Učenici uče da prihvate neizvjesnost, da se prilagode izazovima i da neuspjeh vide kao priliku za učenje – bitne osobine u današnjoj brzo promjenljivoj ekonomiji.
 3. Usklađenost sa zahtjevima tržišta: Nastavni plan i program odražava globalne prioritete: inovacije, održivost, digitalno poznavanje i interdisciplinarno rješavanje problema.
 4. Podsticanje cjeloživotnog učenja: Od lične refleksije do strateškog planiranja, učenici razvijaju navike radoznalosti, otpornosti i kontinuiranog usavršavanja.
 5. Poboljšanje ekonomskog i društvenog uticaja: Njegovanjem samouvjerenih, sposobnih preduzetnika, program doprinosi regionalnom razvoju, stvaranju radnih mjesta i društvenim inovacijama.
- Kurikulum je postavljen kao predlog koji se može fleksibilno koristiti, u skladu sa potrebama i željama korisnika, nezavisno od profila VET institucije, geografske lokacije, prilagođavanjem fonda časova, izborom lekcija, aktivnosti i metoda nastave, a može biti dio redovnog ili vannastavnog sistema obrazovanja. Otvorena licenca BY (Navođenje autorstva).

Izjava o odricanju odgovornosti: Finansiran sredstvima Evropske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi autora i ne odražavaju nužno stavove i mišljenja Evropske unije ili Evropske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorne za njih.

Nastavni plan i program za 1. razred:

Uvod u preduzetništvo

Cilj učenja kursa

Upoznati učenike sa osnovama preduzetništva razvijanjem radoznalosti, kreativnosti, inicijative i saradnje. Kroz praktične aktivnosti i vođeno istraživanje, učenici će početi da razumiju kako ideje postaju prilike i kako lične snage doprinose preduzetničkom uspjehu.

Ishodi učenja

Do kraja kursa, učenici će:

1. Razumjeti koncept preduzetništva i njegovu ulogu u društvu.
2. Prepoznati i početi da razvijaju ključne preduzetničke kompetencije (na osnovu EntreComp-a).
3. Generisati i procenjivati jednostavne poslovne ideje.
4. Demonstrirati inicijativu, kreativnost i timski rad u grupnim projektima.
5. Razmisliti o ličnim snagama, vrijednostima i ciljevima.
6. Predstaviti osnovni poslovni koncept vizuelnim i verbalnim pripovijedanjem.

Detaljan nedjeljni pregled

Nastavni blok 1: Šta je preduzetništvo? (1–5. nedjelja)

Teme lekcija:

- Uvod u preduzetništvo
- Preduzetnici u svakodnevnom životu
- Potrebe naspram želja
- Rješavanje problema i uočavanje prilika
- Socijalne i etičke dimenzije preduzetništva

Strategije nastave:

- Pripovijedanje: Primjeri mladih preduzetnika iz stvarnog života
- Vizuelno učenje: Poster, video snimci i dijagrami
- Grupne diskusije i brejnstorming
- Igranje uloga: scenariji „Šta biste uradili ako...?“

Aktivnosti:

- Priče „Preduzetnik nedjelje“
- Potraga za problemima u zajednici: Učenici identifikuju male probleme u svojoj školi ili komšiluku
- Igra sortiranja potreba naspram želja
- Etički izazov: „Šta biste uradili?“ dileme
- Preduzetnički dnevnik: Nedeljna razmišljanja o idejama i zapažanjima

Procjena:

- Unosi u dnevnik
- Grupne prezentacije o identifikovanim problemima
- Učešće u diskusiji u razredu

Nastavni blok 2: Ja kao preduzetnik (6–10. nedelja)

Teme lekcija:

- Samosvijest i lične snage
- Vrijednosti i motivacija
- Postavljanje ciljeva i preuzimanje inicijative
- Samopouzdanje i istrajnost
- Učenje iz grešaka

Strategije nastave:

- Refleksivno učenje: Postavljanje ličnih ciljeva i samo-procjena
- Povratne informacije i ohrabrenje od vršnjaka
- Simulacija: „Mini misije“ koje zahtijevaju inicijativu
- Vizuelno mapiranje: Grafikoni snaga i vrijednosti

Aktivnosti:

- Radni list „Moje super moći“: Učenici identifikuju lične snage
- Ljestvica ciljeva: Učenici postavljaju i prate kratkoročne ciljeve
- Izazov „Pokušaj ponovo“: Učenici razmišljaju o neuspjelom pokušaju i redizajniraju svoj pristup
- Kartice motivacije: Rangiranje onoga što ih pokreće (npr. pomaganje drugima, zarađivanje novca, rješavanje problema)
- Timski izazov: Izgradnja strukture koristeći ograničene materijale

Procjena:

- Praćenje ličnih ciljeva
- Snage i Mapa vrijednosti
- Obrasci za povratne informacije od vršnjaka
- Zapažanje nastavnika o inicijativi i istrajnosti

Nastavni blok 3: Kreativnost i generisanje ideja (11–16. nedelja)

Teme lekcija:

- Šta je kreativnost?
- Divergentno razmišljanje i brejnstorming
- Procjena ideja
- Vizuelizacija rješenja
- Pretvaranje ideja u mogućnosti

Strategije nastave:

- Vježbe kreativnog razmišljanja
- Grupne sesije brejnstorminga
- Vizuelno pripovijedanje i izrada prototipova
- Vođeno otkrivanje: scenariji „Šta ako...?“

Aktivnosti:

- „Izmisli nešto!“ izazov: Učenici dizajniraju novi proizvod ili uslugu
- Šetnja galerijom ideja: Učenici prikazuju i komentarišu međusobne ideje
- Igra „Lude kombinacije“: Kombinujte nasumične predmete da biste stvorili nove izume
- Skiciranje prototipa: Nacrtajte i označite svoju ideju
- Vježba prezentacije: Objasnite svoju ideju za 30 sekundi

Procjena:

- Radni list za razvoj ideje
- Vršnjačka evaluacija kreativnosti i jasnoće
- Prezentacija prototipa
- Refleksija o razvoju ideje

Nastavni blok 4: Zajednički rad (17–22. nedelja)

Teme lekcija:

- Timski rad i saradnja
- Komunikacione vještine
- Rješavanje sukoba
- Vođstvo i slušanje
- Grupno donošenje odluka

Strategije nastave:

- Kooperativno učenje
- Igranje uloga i simulacija
- Igre za izgradnju tima
- Reflektivna diskusija

Aktivnosti:

- Igra „Timske uloge“: Dodijelite i rotirajte uloge (vođa, zapisničar, prezenter)
- Scenario „Izgubljeni u džungli“: Timovi rješavaju izazov preživljavanja
- Komunikaciona štafeta: Vježbajte jasna uputstva i aktivno slušanje
- Kartice sukoba: Rješavanje igranjem uloga neslaganja
- Grupni projekat: Zajedno osmislite ideju za poboljšanje škole

Procjena:

- Vršnjačka i nastavnička evaluacija timskog rada
- Prezentacija grupnog projekta
- Refleksija o iskustvu u timu

Nastavni blok 5: Istraživanje svijeta poslovanja (23–28. nedelja)

Teme lekcije:

- Šta je preduzeće?
- Vrste preduzeća
- Proizvodi i usluge
- Kupci i tržišta
- Osnovni koncepti novca

Strategije nastave:

- Interaktivne igre i simulacije
- Posmatranje na terenu ili virtuelne ture
- Vizuelna pomagala: Poslovni modeli i dijagrami
- Grupne diskusije

Aktivnosti:

- Igra „Povezivanje preduzeća“: Povezivanje preduzeća sa proizvodima/uslugama
- Simulacija mini pijace: Učenici kreiraju i „prodaju“ jednostavne proizvode
- Igranje uloga u intervjuu sa kupcima
- Osnove budžeta: Jednostavno praćenje prihoda i rashoda
- Potraga za blagom u poslovanju: Identifikovanje lokalnih preduzeća i njihove ponude

Procjena:

- Radni list poslovnog koncepta
- Performanse simulacije tržišta
- Vježba sa budžetom
- Grupna refleksija o poslovnim ulogama

Nastavni blok 6: Moja prva poslovna ideja (29–34. nedelja)

Teme lekcije:

- Kombinovanje kreativnosti, timskog rada i planiranja
- Razvoj jednostavnog poslovnog koncepta
- Vizuelno i verbalno pripovijedanje
- Priprema osnovne prezentacije

Strategije nastave:

- Vođeni razvoj projekta

- Vršnjački koučing i povratne informacije
- Vježba prezentacije
- Vizuelni dizajn i pripovijedanje

Aktivnosti:

- Kanvas poslovne ideje: Učenici popunjavaju ključne elemente (naziv, proizvod, kupac, cijena)
- Dizajn logotipa i postera
- Sesije za vježbanje prezentacije
- Okrugli stolovi za povratne informacije
- Probe završne prezentacije

Procjena:

- Završen plan poslovne ideje
- Vizuelni materijali za prezentaciju
- Povratne informacije od vršnjaka i nastavnika
- Prezentacija

Nastavni blok 7: Prezentacija i refleksija (35. nedelja)

Opis: Učenici predstavljaju svoje poslovne ideje razredu ili pozvanim gostima. Razmišljaju o svom preduzetničkom putovanju i slave svoj rast.

Aktivnosti:

- Završna prezentacija
- Prezentacija postera i prototipova u galeriji razreda
- Sesija refleksije: „Šta sam naučio/la, šta sam voleo/la, šta ću sljedeće da radim“
- Svečana dodjela sertifikata o završetku

Kriterijumi za procjenu:

- Jasnoća i kreativnost ideje

- Izvođenje prezentacije
- Timski rad i saradnja
- Kvalitet lične refleksije

Dodatne napomene za nastavnike

- Pomoćni materijali: Šabloni za generisanje ideja, budžetiranje i refleksiju o timskom radu
- Fleksibilno grupisanje: Rotirajte timove kako biste izgradili raznovrsne vještine saradnje
- Gostujući predavači: Pozovite lokalne preduzetnike ili roditelje da podijele priče
- Digitalni alati: Koristite tablete ili računare za dizajn postera i snimanje prezentacije
- Opcija portfolija: Učenici prikupljaju uzorke radova tokom cijele godine u fizičkoj ili digitalnoj fascikli.

Nastavni plan i program za 2. razred: Inovativno preduzetništvo

Cilj učenja kursa

Omogućiti učenicima da razviju ključne preduzetničke kompetencije kroz praktični rad, dok savladavaju poslovno planiranje, finansijsku pismenost, analizu tržišta i vještine timskog rada potrebne za pokretanje i upravljanje uspješnim poslovanjem.

Ishodi učenja

Do kraja kursa, učenici će:

1. Savladati 15 preduzetničkih kompetencija navedenih u EntreComp modelu.
2. Kreirati, usavršiti i predstaviti sveobuhvatni poslovni plan.
3. Razviti jasno razumijevanje izvora finansiranja i osnovnih finansijskih principa.
4. Koristiti strateške alate za procjenu tržišnih mogućnosti i upravljačkih odluka.
5. Unaprijediti timski rad, liderske i komunikacijske vještine neophodne za poslovni uspjeh.

6. Razumjeti ulogu ljudskih resursa u preduzetništvu i simulirati regrutovanje, motivaciju i planiranje karijere.

Detaljan nedjeljni pregled

Nastavni blok 1: Preduzetničke kompetencije (1–10. nedelja)

Teme lekcija:

- Pregled EntreComp modela i njegovih 15 ključnih kompetencija
- Praktična primjena kompetencija: kreativnost, vizija, rješavanje problema, etičko razmišljanje
- Samosvijest, motivacija, mobilizacija resursa, inicijativa, planiranje, timski rad

Strategije nastave:

- Učenje zasnovano na projektima: Učenici razvijaju poslovnu ideju tokom 10 nedelja
- Učenje zasnovano na problemima: Svaka kompetencija se istražuje kroz izazove iz stvarnog svijeta
- Igranje uloga i simulacije: Učenici djeluju kao preduzetnici, investitori i vođe timova
- Reflektivno učenje: Nedjeljni zapisi u preduzetničkom dnevniku

Aktivnosti:

- Debate: „Da li je kreativnost ili istrajnost važnija?“, „Ko ne rizikuje, ne profitira“
- Projekat: „Od ideje do realizacije“ — učenici identifikuju problem zajednice i osmišljavaju rješenje
- Igra: „Investitori i preduzetnici“ — prezentacije i pitanja i odgovori
- Preduzetnički dnevnik: Nedeljne refleksije o učenju, primjeni i lični rast
- Timske radionice: Održivost, etika i inovacije u poslovanju

Procjena:

- Portfolio kompetencija: Dokaz o primjeni svake EntreComp vještine
- Pregled dnevnika i povratne informacije od vršnjaka

- Grupne prezentacije i pitanja i odgovori sa investitorima

Nastavni blok 2: Poslovno planiranje (11–18. nedelja)

Teme lekcija:

- Svrha i principi poslovnog planiranja
- Strateško, taktičko i operativno planiranje
- Uloge zainteresovanih strana i komponente poslovnog plana
- Kreiranje i nadzor poslovnog plana

Strategije nastave:

- Projektna nastava: Učenici korak po korak grade poslovni plan
- Studija slučaja: Analiza uspješnih i neuspješnih poslovnih planova
- Simulacija: Prezentacija i odbrana poslovnih planova
- Kolaborativno učenje: Timovi dijele uloge i integrišu djelove

Aktivnosti:

- Diskusija: „Zašto kompanije propadaju?“
- Igra: „Menadžeri na različitim nivoima“
- Radionica: Mapiranje zainteresovanih strana
- Slagalica: Logički rasporedite komponente poslovnog plana
- Simulacija: „Kontroleri“ — recenzija i povratne informacije

Procjena:

- Predaja nacrtu poslovnog plana
- Recenzija povratnih informacija
- Prezentacija djelova poslovnog plana
- Refleksija o timskoj saradnji i procesu planiranja

Nastavni blok 3: Investiranje i finansiranje (19–25. nedelja)

Teme lekcija:

- Vrste investicija: materijalne, nematerijalne, finansijske
- Sopstveni naspram eksternih izvora finansiranja
- Zajednička ulaganja, spajanja i akvizicije
- Ekonomska opravdanost investicionih odluka

Strategije nastave:

- Studija slučaja: Primjeri finansiranja iz stvarnog svijeta
- Simulacija: Preduzetnici traže kapital od investitora
- Kolaborativno učenje: Grupno istraživanje i prezentacije
- Vođeno otkrivanje: Postavljanje pitanja i analiza koju vodi nastavnik

Aktivnosti:

- Igra: „Monopol“ — uparite vrste investicija sa primjerima iz stvarnog života
- Razmišljanje: „Šta mogu sam da investiram?“
- Simulacija: Pregovori o kreditu „Banka i investitor“
- Igranje uloga: Planiranje zajedničkog ulaganja i podjela profita
- Studija slučaja: Primjer spajanja i akvizicija (npr. Mekdonalds i Burger King)
- Izazov scenarija: „Ko bolje finansira?“
- Vježba budžetiranja: Analiza troškova u odnosu na očekivani prihod

Procjena:

- Podnošenje finansijskog plana
- Grupne prezentacije o opcijama finansiranja
- Uspješno predstavljanje investitorima

- Pisano obrazloženje investicionih odluka

Nastavni blok 4: Tržišne mogućnosti i upravljanje (26–30. nedelja)

Teme lekcija:

- Koncepti, funkcije, stilovi i vještine menadžmenta
- Procjena tržišnih mogućnosti korišćenjem SWOT, sSWOT i PEST analize

Strategije nastave:

- Studija slučaja: Lokalne poslovne odluke
- Učenje zasnovano na projektima: Analiza tržišta za učeničke poduhvate
- Simulacija: Menadžersko donošenje odluka
- Kolaborativno učenje: Grupne prezentacije zasnovane na alatima

Aktivnosti:

- Diskusija: „Šta radi menadžer?“
- Igra: „Menadžerski lanac“ — planiranje, organizovanje, vođenje, kontrola
- Igranje uloga: Autokratsko naspram demokratskog donošenja odluka
- Radionica: „5 najboljih menadžerskih vještina“
- SWOT i PEST analiza za učeničke poslovne ideje

Procjena:

- Grupne prezentacije o analizi tržišta
- Vršnjačka evaluacija menadžerskog igranja uloga
- Pisani izvještaji o tržišnim trendovima i procjeni mogućnosti

Nastavni blok 5: Ljudski resursi i timski rad (31–35. nedelja)

Teme lekcija:

- Planiranje ljudskih resursa, regrutovanje, motivacija i razvoj karijere
- Međuljudski odnosi i timski rad

Strategije nastave:

- Iskustveno učenje: Simulacije komunikacije i liderstva
- Učenje zasnovano na projektima: Timska saradnja i dijeljenje uloga
- Igranje uloga: Razgovori za posao i rješavanje sukoba
- Reflektivno učenje: Timske diskusije nakon aktivnosti

Aktivnosti:

- Debata: „Da li su ljudi najveći resurs?“
- Kreiranje plana karijere i savjetovanje vršnjaka
- Igranje uloga: Simulacija intervjua između poslodavca i kandidata
- Diskusija: Prednosti razvoja zaposlenih
- Motivacija Rangiranje: Plata, priznanje, unaprjeđenje itd.
- Timski izazov: „Kuća od karata“ — izgradnja i razmišljanje

Procjena:

- Predaja plana karijere
- Učinkovitost simulacije intervjua
- Izvještaji o refleksiji timskog rada
- Procjena saradnje od strane vršnjaka i nastavnika

Završni projekat: Prezentacija poslovnog plana

Vreme: Završne 2 nedjelje

Opis: učenici prezentuju svoje finalizovane poslovne planove panelu nastavnika, vršnjaka i pozvanih gostiju. Prezentacije moraju da sadrže:

- Nalaze istraživanja tržišta
- SWOT analizu i strateške ciljeve
- Finansijski plan i strategiju finansiranja
- Razmišljanje o timskom radu i liderstvu

Kriterijumi za procjenu:

1. Jasnoća i izvodljivost poslovnog plana
2. Kreativnost i inovativnost u rješavanju potreba tržišta
3. Izrada prezentacije i demonstracija timskog rada

Napomene za nastavnike

- Uputstva: Šabloni, primjeri i instruktivni video snimci za tehničke koncepte
- Fleksibilno grupisanje: Rotiranje timova radi diverzifikacije saradnje
- Gostujući stručnjaci: Pozovite preduzetnike ili investitore da govore i daju povratne informacije
- Digitalni alati: Podsticanje korišćenja Canva, Trello ili Google Slides za organizovanje i prezentovanje rada
- Razvoj portfolija: Učenici sastavljaju digitalni portfolio svog rada tokom cijele godine.

Nastavni plan i program za 3. razred: Strateško preduzetništvo

Cilj učenja kursa

Opremiti učenike vještinama strateškog razmišljanja i praktičnim alatima za analizu mogućnosti, rješavanje problema i implementaciju preduzetničkih rješenja. Učenici će naučiti da primjenjuju strukturirane okvire za razvoj, testiranje i usavršavanje poslovnih modela, pripremajući ih za inovacije i liderstvo u stvarnom svijetu.

Ishodi učenja

Do kraja kursa, učenici će:

1. Primijeniti ključne strateške alate za procjenu mogućnosti i rješavanje poslovnih problema.
2. Razviti SMART ciljeve i taktičke planove za preduzetničke projekte.
3. Analizirati finansijske izvještaje i procijeniti održivost poduhvata.
4. Dizajnirati i usavršiti poslovni model koristeći „Business Model Canvas“.
5. Kreirati planove komunikacije i upravljanja promjenama za svoje poduhvate.
6. Razmisliti o naučenim lekcijama i prilagoditi strategije na osnovu povratnih informacija i analize rizika.

Detaljan nedjeljni pregled

Nastavni blok 1: Strateško razmišljanje i procjena mogućnosti (1–6. nedjelja)

Teme lekcija:

- Šta je strateško razmišljanje?
- Okvir za procenu mogućnosti
- Izjave o problemima i testiranje hipoteza
- SWOT i PEST analiza

Strategije nastave:

- Studije slučaja uspješnih i neuspješnih poduhvata
- Pregled alata sa uputstvima
- Grupne simulacije i igranje uloga
- Vizuelno mapiranje i kolaborativna analiza

Aktivnosti:

- Matrica za procjenu mogućnosti: Procjena 3 ideje na osnovu izvodljivosti, uticaja i novosti
- Radionica o definisanju problema: Definisanje jasnog poslovnog izazova
- Igra testiranja hipoteza: Učenici testiraju pretpostavke o ponašanju kupaca
- SWOT i PEST analiza: Primjena na stvarnu ili zamišljenu poslovnu ideju
- Strateška debata: „Da li je tajming tržišta važniji od inovacije?“

Procjena:

- Popunjen radni list za procjenu mogućnosti
- Prezentacija SWOT/PEST analize
- Pisana hipoteza i plan testiranja
- Vršnjačke povratne informacije o razumijevanju strategije

Nastavni blok 2: Planiranje uticaja (7–12. nedelja)

Teme lekcije:

- SMART ciljevi
- Planiranje prioritizacije
- Planiranje taktičke implementacije
- A3 alat za rješavanje problema

Strategije nastave:

- Učenje zasnovano na projektima: Učenici primjenjuju alate na svoje ideje za poduhvat
- Vizuelno planiranje: Gantovi dijagrami, table sa zadacima
- Simulacija: Reagovanje na krizu korišćenjem A3 alata
- Vršnjački koučing i povratne informacije

Aktivnosti:

- SMART postavljanje ciljeva: Učenici definišu ciljeve za svoj poduhvat

- Mreža prioritizacije: Rangiranje zadataka po hitnosti i važnosti
- Kreator taktičkog plana: Kreiranje korak-po-korak akcionog plana
- A3 simulacija rješavanja problema: Rješavanje poslovnog izazova koristeći list formata A3
- Timski izazov: „Planirajte lansiranje proizvoda za 3 nedjelje“

Procjena:

- Predaja SMART ciljeva
- Prezentacija taktičkog plana
- Završetak A3 radnog lista
- Vršnjačka evaluacija efikasnosti planiranja

Nastavni blok 3: Finansijska inteligencija (13–17. nedelja)

Teme lekcija:

- Analiza finansijskih izveštaja
- Osnove prihoda, troškova i profita
- Analiza tačke rentabilnosti
- Donošenje investicionih odluka

Strategije nastave:

- Interaktivne simulacije
- Modeliranje pomoću tabela
- Studija slučaja: Priče o finansijskom preokretu
- Vođeni pregledi finansijskih izvještaja

Aktivnosti:

- Slagalica sa finansijskim izvještajima: Uparite termine sa definicijama i primjerima
- Kalkulator tačke rentabilnosti: Koristite šablon da biste pronašli tačke rentabilnosti

- Izazov profitabilnosti: Prilagodite cijene i troškove da biste maksimizirali profit
- Investiciona prezentacija: Obrazložite potrebe za finansiranjem finansijskim podacima
- Radionica o budžetiranju: Kreirajte mjesečni budžet za mali poduhvat

Procjena:

- Izvještaj o finansijskoj analizi
- Radni list za tačku rentabilnosti
- Podnošenje budžeta
- Uspješan rad sa investitorima u okviru pitanja i odgovora

Nastavni blok 4: Komunikacija i upravljanje promjenama (18–23. nedelja)

Teme lekcija:

- Planiranje komunikacije
- Mapiranje zainteresovanih strana
- Principi upravljanja promjenama
- Primjena politika

Strategije nastave:

- Igranje uloga i simulacija
- Vizuelno mapiranje i pripovijedanje
- Kolaborativno planiranje
- Reflektivno učenje

Aktivnosti:

- Kreator komunikacionog plana: Definisane publike, poruke, kanala i vremena
- Mapa zainteresovanih strana: Identifikovanje i kategorizacija ključnih igrača

- Simulacija upravljanja promjenama: Reagovanje na veliku promjenu u poslovnoj strategiji
- Radionica o primjeni politika: Pretvaranje strateških ciljeva u akcione politike
- Timski izazov: „Ubijedite svoju školu da usvoji vašu poslovnu ideju“

Procjena:

- Podnošenje komunikacionog plana
- Prezentacija mape zainteresovanih strana
- Odgovor na scenario upravljanja promjenama
- Radni list o primjeni politika

Nastavni blok 5: Poslovno modeliranje i analiza rizika (24–30. nedelja)

Teme lekcija:

- Kanvas poslovnog modela (Business Model Canvas)
- Identifikacija i ublažavanje rizika
- Planiranje scenarija
- Analiza naučenih lekcija

Strategije nastave:

- Vodič kroz kanvas i primjer studije slučaja
- Igre simulacije rizika
- Grupna refleksija i pripovijedanje
- Alati za vizuelno planiranje

Aktivnosti:

- Kanvas poslovnog modela: Popunite za učeničke poduhvate
- Matrica rizika: Identifikujte i rangirajte rizike
- Planiranje scenarija: Vežbe „Šta ako...?“

- Dnevnik naučenih lekcija: Razmislite o prošlim projektima i odlukama
- Vršnjačka recenzija: Procijenite i poboljšajte modele jedni drugih

Procjena:

- Popunite Kanvas poslovnog modela
- Izvještaj o analizi rizika
- Radni list za odgovor na scenario
- Prezentacija naučenih lekcija

Nastavni blok 6: Završni projekat – Pokretanje strateškog poduhvata (31–35. nedelja)

Opis: Učenici sintetišu sve alate i koncepte za pokretanje strateškog poslovnog poduhvata. Prezentuju svoj kompletan plan, uključujući procjenu mogućnosti, taktičko planiranje, finansije, komunikacionu strategiju i poslovni model.

Aktivnosti:

- Završna prezentacija
- Predaja portfolija strateškog plana
- Panel pitanja i odgovori sa pozvanim gostima
- Sesija refleksije: „Šta sam naučio/la, šta ću promijeniti, šta je sljedeće“

Kriterijumi za procjenu:

1. Jasnoća strategije i korišćenje alata
2. Izvodljivost i inovativnost poslovnog modela
3. Izvođenje prezentacije i samopouzdanje
4. Timski rad i prilagodljivost
5. Dubina refleksije i način razmišljanja usmjeren ka rastu

Dodatne napomene za nastavnike

- Obezbijedjeni kompleti alata: Šabloni za sve strateške alate (SWOT, A3, SMART, Canvas, itd.)

- Gostujući stručnjaci: Pozovite poslovne analitičare, osnivače startapa ili finansijske savjetnike
- Digitalna integracija: Koristite platforme za saradnju (npr. Miro, Google Workspace) za planiranje
- Opcija portfolija: Učenici sastavljaju sve alate i refleksije u digitalni portfolio poduhvata
- Međupredmetne veze: Povežite se sa ekonomijom, IKT-om i građanskim vaspitanjem za interdisciplinarno učenje.

Nastavni plan i program za 4. razred:

Preduzetničko liderstvo i uticaj

Cilj učenja kursa

Pripremiti učenike da vode preduzetničke inicijative sa strateškom vizijom, mjerljivim uticajem i održivim praksama. Učenici će naučiti da savladaju poduhvate, upravljaju timovima, angažuju zainteresovane strane i procjenjuju dugoročne rezultate koristeći napredne alate i okvire liderstva.

Ishodi učenja

Do kraja kursa, učenici će:

1. Primjeniti principe liderstva za vođenje preduzetničkih timova i projekata.
2. Osmisliti strategije za mjerenje poduhvata i održavanje uticaja.
3. Koristiti napredne alate za mjerenje učinka, upravljanje promjenama i sprovođenje politika.
4. Angažovati zainteresovane strane kroz efikasnu komunikaciju i mapiranje ekosistema.
5. Procijeniti društveni, ekološki i ekonomski uticaj koristeći indikatore iz stvarnog svijeta.
6. Razmisliti o svom preduzetničkom putovanju i definisati buduće puteve.

Detaljan nedjeljni pregled

Nastavni blok 1: Preduzetničko liderstvo (1–6. nedelja)

Teme lekcija:

- Stilovi liderstva i samoprocjena
- Postavljanje vizije i strateško usklađivanje
- Dinamika i motivacija tima
- Rješavanje sukoba i donošenje odluka

Strategije nastave:

- Simulacije liderstva
- Reflektivno vođenje dnevnika i vršnjački koučing
- Studije slučaja preduzetničkih lidera
- Igranje uloga: Rukovođenje pod pritiskom

Aktivnosti:

- Inventar stila liderstva: Učenici procjenjuju i razmišljaju o svom stilu
- Kreiranje table vizije: Definisane lične i ciljeve poduhvata
- Timski izazov: Scenario „Vođenje preokreta“
- Igranje uloga za rješavanje sukoba
- Sesije vršnjačkog koučinga

Procjena:

- Izvještaj o samoprocjeni liderstva
- Povratne informacije tima o liderskom učinku
- Unosi u dnevnik refleksije

Nastavni blok 2: Procjenjivanje poduhvata i ekosistemske razmišljanje (7–12. nedelja)

Teme lekcija:

- Strategije rasta i modeli procjene

- Mapiranje ekosistema i analiza zainteresovanih strana
- Strateška partnerstva i savezi
- Primjena politika i institucionalno usklađivanje

Strategije nastave:

- Vizuelno mapiranje i sistemsko razmišljanje
- Grupno istraživanje i prezentacije
- Simulacija: Procjenjivanje startapa
- Učeničko aktivno angažovanje: „Šta je potrebno za rast?“

Aktivnosti:

- Mapa ekosistema: Identifikovanje ključnih igrača i odnosa
- Kanvas strategije rasta: Definisanje puteva procenjivanja
- Prezentacija partnerstva: Prijedlog strateškog saveza
- Radionica o primjeni politike: Pretvaranje ciljeva u operativne planove
- Studija slučaja: Procjenjivanje uticaja u društvenim preduzećima

Procjena:

- Prezentacija mape ekosistema
- Izvještaj o strategiji rasta
- Radni list za primjenu politike
- Vršnjačka evaluacija strateškog razmišljanja

Nastavni blok 3: Mjerenje uticaja i održivost (13–18. nedelja)

Teme lekcija:

- Definisanje uticaja: društveni, ekološki, ekonomski
- Ključni indikatori učinka (KPI) i indikatori učinka

- Okviri održivosti (npr. Ciljevi održivog razvoja, Ekološki, društveni i upravljački aspekti)
- Naučene lekcije i kontinuirano poboljšanje

Strategije nastave:

- Analiza i vizuelizacija podataka
- Reflektivno učenje i pripovijedanje
- Studije slučaja održivih poduhvata
- Grupne radionice o planiranju uticaja

Aktivnosti:

- Matrica uticaja: Mapiranje ishoda u svim domenima
- Kreator KPI: Definisane i praćenje indikatora učinka
- Revizija održivosti: Procjena uticaja poduhvata
- Analiza naučenih lekcija: Razmišljanje o prošlim projektima
- Ciljevi održivog razvoja Izazov usklađivanja: Usklađivanje ciljeva preduzeća sa globalnim ciljevima

Procjena:

- Podnošenje izvještaja o uticaju
- Prezentacija KPI kontrolne tabele
- Rezultati revizije održivosti
- Esej o refleksiji naučenih lekcija

Nastavni blok 4: Napredni alati za realizaciju strategije (19–26. nedelja)

Teme lekcija:

- Principi upravljanja promjenama

- Planiranje komunikacije i angažovanje zainteresovanih strana
- Analiza i ublažavanje rizika
- Taktička implementacija i određivanje prioriteta

Strategije nastave:

- Simulacija: Vođenje promjena u rastućem poduhvatu
- Vizuelni alati za planiranje (Gant, Kanban, itd.)
- Igranje uloga: Krizna komunikacija
- Kolaborativno planiranje

Aktivnosti:

- Simulacija upravljanja promjenama: Snalaženje u velikoj promjeni
- Kreator komunikacionog plana: Definisane poruke, publike, kanala
- Matrica rizika: Identifikovanje i rangiranje rizika
- Mreža prioriteta: Planiranje zadataka po hitnosti i uticaju
- Prezentacija taktičkog plana

Procjena:

- Odgovor na scenario upravljanja promjenama
- Podnošenje komunikacionog plana
- Izveštaj o analizi rizika
- Evaluacija taktičkog plana

Nastavni blok 5: Inovacije poslovnog modela i budući putevi (27–32. nedelja)

Teme lekcija:

- Evolucija poslovnog modela
- Strategije inovacija

- Karijerni putevi u preduzetništvu
- Lični brending i pripovijedanje

Strategije nastave:

- Kanvas poslovnog modela iteracija
- Gostujući predavači i mentorstvo
- Razvoj portfolija
- Refleksivno pripovijedanje

Aktivnosti:

- Redizajn poslovnog modela: Prilagođavanje na osnovu povratnih informacija i trendova
- Inovacioni sprint: Brza izrada prototipova novih funkcija
- Mapa karijere: Definisane budućih ciljeva i koraka
- Lična prezentacija: „Ko sam ja kao preduzetnik“
- Kompilacija portfolija

Procjena:

- Revidirani kanvas poslovnog modela
- Prezentacija inovacionog sprinta
- Predaja mape karijere
- Izrada lične prezentacije

Nastavni blok 6: Završna prezentacija i refleksija (33–35. nedelja)

Opis: Učenici predstavljaju svoj konačni strateški poduhvat, uključujući strategiju liderstva, plan uticaja, poslovni model i ličnu refleksiju. Ovo je proslava njihovog četvorogodišnjeg putovanja.

Aktivnosti:

- Završna prezentacija preduzetničkog projekta
- Predaja portfolija strateškog plana

- Sesija refleksije: „Moja preduzetnička evolucija“
- Svečana dodjela diploma i sertifikata

Kriterijumi za procjenu:

1. Jasnoća strategije i liderstvo
2. Integracija uticaja i održivosti
3. Inovacija i prilagodljivost
4. Izrada prezentacije
5. Lični rast i refleksija

Dodatne napomene za nastavnike

- Obezbijedjeni kompleti alata: Šabloni za sve strateške alate (Canvas, KPI, Matrica rizika, itd.)
- Gostujući stručnjaci: Pozovite osnivače, investitore sa uticajem i graditelje ekosistema
- Digitalna integracija: Koristite platforme poput Miro platformu za saradnju na mreži, AI Notion ili Google Workspace
- Opcija portfolija: Učenici sastavljaju digitalni portfolio koji prikazuje njihovo četvorogodišnje putovanje
- Međupredmetne veze: Povežite se sa ekonomijom, građanskim vaspitanjem, održivošću i IKT-om.

Primjeri interaktivnih radionica

Edukativna radionica 1: „Preduzetnik u akciji“

Format: Interaktivna sesija od 2–3 sata

Svrha: Demonstrirati preduzetnički rast tokom četiri godine kroz jedinstvenu, evoluirajuću strukturu radionice

Ciljna grupa: Učenici stručnih škola (prilagođeno po razredu)

Osnovne aktivnosti:

- Igra timskih uloga
- Prezentacija investitora i preduzetnika
- Igra testiranja hipoteza
- Lična prezentacija: „Ko sam ja kao preduzetnik“

Fokus 1. razreda: Otkrivanje sebe kao timskog igrača i generatora ideja

Cilj: Upoznavanje sa osnovnim preduzetničkim ulogama i podsticanje samoizražavanja

Aktivnosti:

- Igra timskih uloga: Učenici se rotiraju kroz uloge lidera, zapisničara i prezentera dok rješavaju jednostavan izazov (npr. „Dizajnirajte novi školski klub“)
- Lična prezentacija: Učenici kreiraju kratak poster i prezentuju „Ko sam ja kao budući preduzetnik“ koristeći crteže, ključne riječi i govor od 1 minuta
- Simulacija mini prezentacije: Učenici predstavljaju svoju ideju školskim drugovima koji djeluju kao „prijateljski investitori“ koji postavljaju jednostavna pitanja
- Krug refleksije: Koja mi se uloga najviše dopala? Šta me je iznenadilo?

Fokus za 2. razred: Izgradnja poslovne ideje i vježba njenog saopštavanja

Cilj: Primjena EntreComp kompetencija u kontekstu zajedničkog poslovnog planiranja

Aktivnosti:

- Igra timskih uloga: Učenici formiraju poslovne timove i rotiraju uloge dok razvijaju osnovni poslovni plan
- Igra investitora i preduzetnika: Timovi predstavljaju svoju poslovnu ideju panelu vršnjaka i nastavnika koji djeluju kao investitori
- Igra testiranja hipoteza: Učenici navode pretpostavke o svojim ciljnim kupcima i dizajniraju jednostavnu anketu ili test da bi ih potvrdili
- Lična prezentacija: „Šta sam naučio o sebi kao preduzetniku ove godine“ — učenici razmišljaju o rastu i vještinama

Fokus za 3. razred: Strateško razmišljanje i testiranje pretpostavki iz stvarnog svijeta

Cilj: Korišćenje strukturiranih alata za usavršavanje ideja i validaciju strategija

Aktivnosti:

- Igra timskih uloga: Učenici upravljaju simuliranim lansiranjem proizvoda, rotirajući uloge u planiranju, budžetiranju i marketingu
- Igra investitora i preduzetnika: Učenici predstavljaju koristeći Business Model Canvas i finansijske projekcije; investitori osporavaju pretpostavke
- Igra testiranja hipoteza: Učenici testiraju stvarnu hipotezu (npr. „Učenici preferiraju ekološki prihvatljivu ambalažu“) koristeći ankete, intervjuue ili posmatranje
- Lična prezentacija: „Moj preduzetnički identitet“ — učenici predstavljaju svoje snage, vrijednosti i stil vođstva

Fokus 4. razreda: Vođenje poduhvata i komuniciranje vizije

Cilj: Demonstriranje liderstva, jasnoće strategije i ličnog brendiranja

Aktivnosti:

- Igra timskih uloga: Učenici vode sesiju strateškog planiranja za procenjivanje svog poduhvata, rotirajući kroz izvršne uloge
- Igra investitora i preduzetnika: Završna prezentacija sa kompletnim strateškim planom, indikatorima uticaja i strategijom održivosti
- Igra testiranja hipoteza: Učenici predstavljaju dokazane hipoteze i kako su one oblikovale njihove poslovne odluke
- Lična prezentacija: „Ko sam ja kao preduzetnički lider“ — učenici drže dvominutnu prezentaciju ličnog brenda sa vizuelnim prikazima i pripovijedanjem

Zašto ova radionica funkcioniše

- Kontinuitet: Ista struktura, veća složenost svake godine
- Angažovanje: Igranje uloga, prezentacija i refleksija održavaju učenike aktivnim
- Razvoj vještina: Gradi komunikaciju, liderstvo, strateško razmišljanje i samosvijest
- Prilagođeno nastavnicima: Lako se prilagođava, format koji se može ponoviti, jasni ishodi učenja

Edukativna radionica 2: „Od problema do prototipa“

Format: Interaktivna sesija od 2–3 sata

Svrha: Voditi učenike kroz preduzetnički proces identifikovanja problema, dizajniranja rješenja i predstavljanja prototipa

Ciljna grupa: Učenici stručnih škola (prilagođeno razredu)

Osnovne aktivnosti:

- Izazov sa formulacijom problema
- Simulacija rješavanja problema A3
- Dizajn i prezentacija prototipa
- Refleksija o naučenim lekcijama

Fokus 1. razreda: Identifikacija problema i zamišljanje rješenja

Cilj: Pomoći učenicima da prepoznaju svakodnevne izazove i kreativno osmišljavaju rješenja

Aktivnosti:

- Izazov sa formulacijom problema: Učenici istražuju svoju školu ili zajednicu i identifikuju mali problem (npr. „Previše buke u hodniku“)
- Kreativno razmišljanje: U timovima, učenici skiciraju ili opisuju zabavno rješenje (npr. „Tihe zone“ ili „Ormarići koji apsorbuju buku“)
- Dizajn prototipa: Učenici grade jednostavan model koristeći papir, karton ili digitalne alate
- Prezentacija: Svaki tim dijeli svoju ideju sa razredom
- Refleksija: „Koji problem smo riješili i kako smo se osjećali“ „stvoriti nešto novo?“

Fokus za drugi razred: Rješavanje stvarnih problema timskim radom i planiranjem

Cilj: Primjena preduzetničkih kompetencija za zajedničko rješavanje izazova

Aktivnosti:

- Radionica o definisanju problema: Učenici definišu jasan poslovni izazov (npr. „Učenici nemaju zdrave opcije za grickalice“)

- Simulacija rješavanja problema A3 formata: Timovi koriste pojednostavljeni A3 list da istraže uzroke, predlože rješenja i planiraju akcije
- Kreiranje prototipa: Učenici dizajniraju proizvod ili uslugu (npr. „Automat za eko-grickalice“) koristeći vizuelne alate ili makete
- Prezentacija: Timovi predstavljaju svoj prototip i objašnjavaju kako on rješava problem
- Refleksija: „Šta smo naučili o timskom radu i planiranju?“

Fokus 3. razreda: Strateško rješavanje problema i testiranje prototipa

Cilj: Korišćenje strukturiranih alata za analizu, dizajniranje i testiranje rješenja

Aktivnosti:

- Usavršavanje iskaza problema: Učenici biraju izazov i pišu formalnu izjavu o problemu
- A3 alat za rješavanje problema: Timovi popunjavaju kompletan A3 list, uključujući analizu uzroka, kontra-mjere i plan implementacije
- Testiranje prototipa: Učenici prave digitalni ili fizički prototip i testiraju ga sa vršnjacima (npr. anketa, demonstracija, povratne informacije)
- Prezentacija zainteresovanim stranama: Prezentacija rješenja panelu koji uključuje nastavnike ili lokalne preduzetnike
- Debata o naučenim lekcijama: Šta je funkcionisalo, šta nije i šta bi promijenili

Fokus 4. razreda: Vođenje inovacija i procjenjivanje rješenja

Cilj: Vođenje tima kroz inovacije, planiranje uticaja i stratešku prezentaciju

Aktivnosti:

- Iskaz problema i mjerenje uticaja: Učenici definišu izazov i mjere njegov društveni, ekološki ili ekonomski uticaj
- A3 + Integracija poslovnog modela: Timovi koriste oba alata za dizajniranje fleksibilnog rješenja
- Prezentacija prototipa: Učenici predstavljaju unaprijeđeni Prototip sa indikatorima uticaja i strategijom angažovanja zainteresovanih strana
- Analiza naučenih lekcija: Timovi razmišljaju o svom inovativnom procesu i pripremaju strategiju „Sledećih koraka“

- Refleksija liderstva: „Kako sam vodio, prilagodio se i rastao kroz ovaj izazov?“

Zašto ova radionica funkcioniše

- Progresivna dubina: Ista struktura, sve više strateško razmišljanje
- Integracija alata: Uvodi i pojačava ključne preduzetničke alate
- Kreativnost susreće strategiju: Učenici prelaze sa mašte na izvršenje
- Prilagođeno nastavnicima: Jasna struktura, prilagodljivi materijali i ugrađena refleksija

Edukativna radionica 3: „Laboratorija za održiva rješenja“

Tema: Održivost i odgovorne inovacije

Format: Sesija od 2–3 sata

Svrha: Osnažiti učenike da dizajniraju preduzetnička rešenja koja su ekološki i društveno odgovorna

Osnovne aktivnosti:

- Izazov održivosti
- Dizajn eko-kanvasa
- Mjerenje uticaja
- Zelena prezentacija

Fokus za 1. razred: Šta znači biti održiv?

Cilj: Upoznavanje sa osnovnim konceptima održivosti i podsticanje ekološki prihvatljivog razmišljanja

Aktivnosti:

- Izazov održivosti: Učenici identifikuju „rasipničku“ naviku u školi (npr. upotreba plastike, rasipanje energije)
- Brejnstorming eko-ideje: Timovi dizajniraju jednostavno rješenje (npr. kompleti za ručak za višekratnu upotrebu, kanta za kompost u učionici)

- Kreiranje postera: Vizuelizacija njihove ideje crtežima i sloganima
- Zelena prezentacija: Prezentacija njihovog rješenja školskim drugovima
- Refleksija: „Kako male promjene mogu napraviti veliku razliku?“

Fokus za drugi razred: Osmišljavanje održivih poslovnih ideja

Cilj: Primjena preduzetničkih kompetencija za kreiranje ekološki svjesnih poduhvata

Aktivnosti:

- Revizija održivosti: Učenici procjenjuju svoju školu ili zajednicu u pogledu ekološkog izazova
- Dizajn eko-kanvasa: Timovi koriste pojednostavljeni kanvas poslovnog modela usmjereno na održivost
- Mjerenje uticaja: Vizuelizacija ekoloških i društvenih koristi
- Zelena prezentacija: Prezentacija svoje poslovne ideje panelu „eko-investitora“
- Refleksija: „Šta čini posao zaista održivim?“

Fokus 3. razreda: Strateško planiranje održivosti

Cilj: Korišćenje alata za ugradnju održivosti u poslovnu strategiju

Aktivnosti:

- Izazov usklađivanja sa ciljevima održivog razvoja: Usklađivanje poslovnih ciljeva sa ciljevima održivog razvoja UN
- Matrica uticaja: Mjerenje kratkoročnih i dugoročnih efekata njihovog poduhvata
- Analiza ekološkog rizika: Identifikovanje rizika održivosti i strategija ublažavanja
- Zelena prezentacija: Predstavljanje unaprijeđenog poslovnog modela sa ključnim indikatorima učinka održivosti
- Naučene lekcije: Razmišljanje o kompromisima i etičkim odlukama

Fokus 4. razreda: Vođenje održivih inovacija

Cilj: Vođenje poduhvata koji pokreću sistemske promjene i dugoročni uticaj

Aktivnosti:

- Sesija o strategiji održivosti: Timovi razvijaju plan za procjenjivanje uticaja
- Plan angažovanja zainteresovanih strana: Identifikovanje saveznika i partnera za održivost
- Kontrolna tabla uticaja: Izrada kontrolne table zasnovane na ključnim indikatorima učinka za praćenje napretka
- Zelena prezentacija: Završna prezentacija panelu stručnjaka za održivost
- Refleksija liderstva: „Kako mogu biti pokretač promjena u svojoj zajednici?“

Zašto ova radionica funkcioniše

- Učenje vođeno vrijednostima: Učenici povezuju preduzetništvo sa ekološkom i društvenom odgovornošću, jačajući etičko donošenje odluka.
- Relevantnost za stvarni svijet: Održivost je globalni prioritet — ova radionica pomaže učenicima da vide kako njihove ideje mogu doprinijeti značajnim promjenama.
- Integracija alata: Mjerenje uticaja, usklađivanje sa ciljevima održivog razvoja i analiza ekološkog rizika upoznaju učenike sa okvirima koje koriste moderna preduzeća.
- Osnaživanje: Učenici uče da čak i male ideje mogu imati veliki uticaj, podstičući angažovanje i građansko učešće.
- Fleksibilna struktura: Radionica raste sa učenicima, od jednostavnih eko ideja do potpunih strategija održivosti.

Edukativna radionica 4: „Studio za digitalne inovacije“

Tema: Tehnologija i preduzetnička kreativnost

Format: Sesija od 2–3 sata

Svrha: Pomoć učenicima da iskoriste digitalne alate za kreiranje, testiranje i prezentovanje inovativnih rješenja

Osnovne aktivnosti:

- Digitalni brejnstorming
- Izazov tehnoloških alata

- Brzo lansiranje prototipa
- Prezentacija digitalne prezentacije

Fokus 1. razreda: Istraživanje digitalne kreativnosti

Cilj: Upoznavanje sa osnovnim digitalnim alatima i kreativnim razmišljanjem

Aktivnosti:

- Digitalni brejnstorming: Učenici koriste tablete ili računare za crtanje ili dizajniranje zabavne ideje za proizvod
- Izazov tehnoloških alata: Istraživanje jednostavnih alata poput Canva ili Scratch
- Brzo lansiranje prototipa: Napravite vizuelni ili animirani model
- Digitalna prezentacija: Prezentujte svoju ideju koristeći slajdove ili kratke video zapise
- Refleksija: „Kako nam tehnologija može pomoći da riješimo probleme?“

Fokus za drugi razred: Izgradnja poslovnih poduhvata pomoću digitalnih alata

Cilj: Korišćenje digitalnih platformi za dizajniranje i komunikaciju poslovnih ideja

Aktivnosti:

- Digitalni poslovni plan: Napravite vizuelni plan koristeći Canva ili Google Slides
- Izazov sa tehničkim alatima: Istražite Trello za planiranje zadataka ili Padlet za dijeljenje ideja
- Prototipski sprint: Napravite digitalni model svog proizvoda ili usluge
- Digitalna prezentacija: Prezentujte vršnjacima koristeći multimedijalne tehnologije
- Refleksija: „Koji digitalni alati su nam pomogli da bolje radimo?“

Fokus za 3. razred: Strateška upotreba tehnologije u preduzetništvu

Cilj: Integracija digitalnih alata u poslovnu strategiju i izvršenje

Aktivnosti:

- Mjerenje digitalnog ekosistema: Identifikovanje platformi i alata za marketing, finansije i operacije

- Planiranje tehnoloških rješenja: Izbor alata za svaku poslovnu funkciju
- Sprint prototipa: Napravite prototip ili demo koji se može pokrenuti jednim klikom
- Digitalna prezentacija: Prezentacija sa vizuelizacijom podataka i interaktivnim elementima
- Naučene lekcije: Procjena efikasnosti alata i povratnih informacija korisnika

Fokus za 4. razred: Vođenje digitalnih inovacija

Cilj: Vođenje tehnološki omogućenih poduhvata i komuniciranje vizije kroz digitalno pripovijedanje

Aktivnosti:

- Sesija digitalne strategije: Planiranje procjenjivanja korišćenjem digitalnih platformi
- Sprint inovacija: Brza izrada prototipa tehnološkog rješenja (npr. aplikacija, platforma, četbot)
- Prezentacija digitalne prezentacije: Prezentacija panelu koristeći napredne alate (npr. video, kontrolne panele, demonstracije uživo)
- Refleksija liderstva: „Kako mogu da koristim tehnologiju da bih vodio i inspirisao?“

Zašto ova radionica funkcionise

- Digitalno perfektno znanje: Učenici stiču praktično iskustvo sa alatima koje će koristiti u stvarnom preduzetništvu i zapošljavanju.
- Kreativnost susreće tehnologiju: Radionica spaja inovacije sa digitalnim dizajnom, podstičući učenike da prave prototipove i prezentuju sa samopouzdanjem.
- Vještine spremne za budućnost: Od planiranja tehnoloških alata do digitalnog pripovijedanja, učenici grade sposobnosti usklađene sa modernim poslovnim zahtjevima.
- Inkluzivno i pristupačno: Digitalni alati izjednačavaju uslove, omogućavajući svim učenicima da izraze ideje bez obzira na porijeklo ili resurse.
- Liderstvo kroz inovacije: Učenici uče da vode tehnologiju — ne samo da je koriste — pripremajući ih da oblikuju budućnost, a ne samo da joj se prilagode.

Rezime sveobuhvatnog napredovanja:

Od 1. do 4. razreda

Nastavni plan i program za inovativno preduzetništvo – 35 nedjelja po razredu

Ovaj četvorogodišnji nastavni plan i program nudi transformativni put za njegovanje preduzetničke izvrsnosti kod učenika stručnih škola. On se razvija od osnovne svijesti do strateškog liderstva, integrišući kreativnost, planiranje, finansijsku pismenost i inovacije. Svaki razred se nadovezuje na prethodni, pripremajući učenike ne samo da učestvuju u ekonomiji, već i da je oblikuju.

1. razred: Postavljanje temelja preduzetništva

Fokus: Izgradnja razumijevanja i radoznalosti o preduzetništvu

- Ključni cilj: Predstavljanje preduzetništva kao načina razmišljanja i društvene snage, uz istraživanje ličnih snaga i kreativnog razmišljanja.
- Ishodi: Učenici otkrivaju preduzetničke osobine, istražuju izazove zajednice i počinju da generišu ideje kroz timski rad i refleksiju.
- Zašto je bolje: Zamjenjuje pasivno učenje aktivnim istraživanjem – učenici se bave pripovijedanjem, igranjem uloga i posmatranjem stvarnog svijeta kako bi izgradili ličnu vezu sa preduzetništvom.

2. razred: Razvijanje preduzetničkih kompetencija

Fokus: Praktična primjena i savladavanje preduzetničkih vještina

- Ključni cilj: Opremiti učenike sa 15 EntreComp kompetencija, vodeći ih kroz poslovno planiranje, finansijsku pismenost i istraživanje tržišta.
- Ishodi: Učenici kreiraju poslovne planove, simuliraju prezentacije za finansiranje i razvijaju liderske i saradničke vještine.
- Zašto je bolje: Povezuje teoriju i praksu kroz praktične projekte, radionice budžetiranja i izazove timskog rada – odražavajući stvarnost preduzetničkog poslovanja.

3. razred: Savladavanje naprednih alata i strategija

Fokus: Strateško razmišljanje, upravljanje rizicima i najbolje globalne prakse

- Ključni cilj: Omogućiti učenicima da primjenjuju napredne poslovne alate i okvire za analizu mogućnosti, rješavanje problema i planiranje poduhvata.
- Ishodi: Učenici koriste alate poput SWOT, PEST, SMART ciljeva, A3 rješavanja problema i Business Model Canvas-a za dizajniranje i usavršavanje preduzetničkih strategija.

- Zašto je bolje: Uvodi strateške alate koji su obično rezervisani za visoko obrazovanje, osnažujući učenike da kritički razmišljaju, prilagođavaju se neuspjehu i vode sa samopouzdanjem.

4. razred: Preduzetničko liderstvo i uticaj

Fokus: Vizionarsko razmišljanje, inovacije i liderstvo na dinamičnim tržištima

- Ključni cilj: Pripremiti učenike da vode poduhvate, procjenjuju uticaj i angažuju zainteresovane strane kroz strateško planiranje i eko-sistemske razmišljanje.
- Ishodi: Učenici razvijaju stilove liderstva, mjere uticaj koristeći ključne indikatore učinka (KPI), upravljaju promjenama i predstavljaju završni poduhvat koji odražava njihov rast i viziju.
- Zašto je bolje: Ide dalje od izvršenja kako bi se njegovao preduzetnički identitet — učenici uče kako da razmišljaju, vode i inoviraju u složenim okruženjima.

Materijali za obuku nastavnika za inovativni kurikulum preduzetništva (razredi 1–4)

Pregled: Ciljevi obuke

Do kraja obuke, nastavnici će biti u stanju da:

- Razumiju pedagoški okvir i napredak u sva četiri razreda
- Primjenjuju iskustvene, projektne i strategije nastave vođene kompetencijama
- Koriste ključne alate preduzetništva (npr. SWOT, Business Model Canvas, SMART ciljevi)
- Olakšavaju timski rad, liderstvo i refleksivno učenje
- Procjenjuju učinak učenika koristeći formativne i zbirne metode
- Integrišu gostujuće predavače, digitalne alate i međupredmetne veze

Modul 1: Orijentacija kroz kurikulum

Trajanje: 2 sata Svrha: Upoznavanje nastavnika sa strukturom, ciljevima i tokom četvorogodišnjeg kurikulumuma

Obrađene teme:

- Pregled kurikulumuma po razredima
- EntreComp okvir i napredak
- Ključne teme: kreativnost, planiranje, finansije, liderstvo, uticaj
- Završni projekti i kriterijumi procene

Aktivnosti:

- Vježba procenjivanja kurikulumuma
- Grupna diskusija: „Šta znači preduzetništvo u stručnom obrazovanju i obuci?“
- Refleksija: Identifikovanje ličnih snaga kao preduzetničkih edukatora

Modul 2: Strategije nastave i metode rada u učionici

Trajanje: 3 sata Svrha: Opremiti nastavnike tehnikama aktivnog učenja prilagođenim preduzetništvu

Obrađene teme:

- Učenje zasnovano na projektima
- Učenje zasnovano na problemima
- Igranje uloga i simulacija
- Reflektivno vođenje dnevnika i vršnjački koučing
- Vizuelno razmišljanje i nastava zasnovana na alatima

Aktivnosti:

- Mikro nastava: Vježbanje izvođenja lekcije koristeći simulaciju
- Usklađivanje strategija: Usklađivanje metoda nastave sa određenim tematskim cjelinama
- Povratne informacije od vršnjaka: „Šta je funkcionisalo, šta bi se moglo poboljšati?“

Modul 3: Alati i okviri za preduzetništvo

Trajanje: 4 sata Svrha: Obuka nastavnika da samouvjereno koriste i predaju ključne poslovne alate

Obrađeni alati:

- Procjena mogućnosti
- SWOT i PEST analiza
- A3 alat za rješavanje problema
- SMART ciljevi
- Kanvas poslovnog modela
- Osnove finansijskih izvještaja
- Plan komunikacije

- Analiza rizika
- Pregled naučenih lekcija

Aktivnosti:

- Vodiči kroz alate sa primjerima učeničkih radova
- Grupni izazov: Primjena 3 alata na simuliranu poslovnu ideju
- Sesija za rješavanje problema: „Šta ako učenici imaju problema sa apstraktnim alatima?“

Modul 4: Procjena i povratne informacije

Trajanje: 2 sata Svrha: Pomoć nastavnicima da smisleno procijene napredak učenika

Obradene teme:

- Formativna procjena naspram zbirne procjene
- Dizajn tabela za kreativnost, timski rad i strateško razmišljanje (individualni učinak u grupnom radu)
- Tehnike vršnjačke i samoprocjene
- Evaluacija portfolija

Aktivnosti:

- Radionica kreiranja tabelarnih pregleda (za procjenu individualnih doprinosa)
- Studija slučaja: Procjena učeničke prezentacije
- Igranje uloga sa povratnim informacijama: Davanje konstruktivne kritike

Modul 5: Angažovanje ekosistema i integracija gostiju

Trajanje: 1,5 sati Svrha: Podrška nastavnicima u povezivanju učenika sa preduzetništvom u stvarnom svijetu

Obradene teme:

- Kako pozvati i informisati gostujuće predavače
- Organizovanje panel prezentacija i sesija za povratne informacije

- Terenske posjete i virtuelne ture
- Izgradnja lokalnih partnerstava sa malim i srednjim preduzećima i inkubatorima

Aktivnosti:

- Šablon za planiranje gostujućih predavača
- Igranje uloga: Predstavljanje gosta i moderiranje pitanja i odgovora
- Brejnstorming: Lokalne organizacije za angažovanje

Modul 6: Digitalni alati i izgradnja portfolija

Trajanje: 2 sata Svrha: Predstavljanje platformi i alata za organizovanje učeničkog rada i saradnje

Predloženi alati:

- Canva (vizuelni dizajn)
- Trello ili Notion (upravljanje projektima)
- Google Workspace (saradnja i dijeljenje)
- Miro (vizuelno mapiranje i brejnstorming)

Aktivnosti:

- Vodič kroz podešavanje digitalnog portfolija
- Usklađivanje alata: Koja platforma odgovara kojoj aktivnosti?
- Prezentacija: Primjeri učeničkih portfolija

Modul 7: Refleksija i rast nastavnika

Trajanje: 1 sat Svrha: Podstaci nastavnike da razmisle o svojoj ulozi preduzetničkih mentora

Obrađene teme:

- Mentalitet rasta u nastavi
- Snalaženje u neizvjesnosti i inovacijama
- Izgradnja lične filozofije nastave

Aktivnosti:

- Dnevnik refleksije: „Moje putovanje kao edukatora preduzetništva“
- Razmjena iskustava sa vršnjacima: Uspjesi i izazovi
- Postavljanje ciljeva: „Šta želim da probam ove godine“

Uključeni resursi

- Komplet alata za štampanje za svaki razred
- Tabele i šabloni za procjenu koje se mogu uređivati
- Primjeri planova časova i učeničkih radova
- Šabloni za poziv gostujućim predavačima
- Smjernice za portfolio i tutorijali za digitalne alate
- Podsjetnici za dnevnik refleksije nastavnika

Literatura:

Razred 1: Postavljanje temelja preduzetništva

Fokus: Radoznalost, kreativnost, osnovni koncepti i lični razvoj

1. **Kidpreneurs: Young Entrepreneurs with Big Ideas** – Adam Toren & Matthew Toren
2. **The Teen Entrepreneur Toolbox** – Anthony O’Neal (Dave Ramsey)
3. **Design Thinking for Kids** – Gabriel R. Kuris (Stanford d.school-inspired)
4. **StartUp Smart: A Handbook for Young Entrepreneurs** – Young Enterprise UK
5. **Entrepreneurship Education Toolkit for Schools** – European Commission
6. **The Lemonade Stand Guidebook** – Junior Achievement USA
7. **My First Business Plan Workbook** – BizKids.org
8. **Creativity Express Teacher’s Guide** – Art & Creative Materials Institute
9. **EntreComp into Action: Get Inspired, Make It Happen** – European Commission
10. **The Young Entrepreneur’s Guide to Starting and Running a Business** – Steve Mariotti (selected chapters)

Razred 2: Razvijanje preduzetničkih kompetencija

Fokus: Savladavanje preduzetničkog poslovanja, poslovno planiranje, finansijska pismenost, timski rad

1. **EntreComp Playbook** – European Training Foundation
2. **Business Plan Workbook for Teens** – BizKids.org
3. **Money Matters: Financial Literacy for Teens** – National Endowment for Financial Education
4. **JA Be Entrepreneurial Teacher Guide** – Junior Achievement
5. **The Teen Guide to Starting a Business** – Peter G. Bielagus
6. **Entrepreneurship Skills for Secondary Education** – UNESCO Toolkit
7. **SWOT Analysis for Students** – MindTools for Schools
8. **Teamwork & Leadership Activities for Teens** – Mariam MacGregor
9. **Entrepreneurship Education: A Guide for Educators** – OECD
10. **Financial Fitness for Life: Teacher Guide (Grades 9–12)** – Council for Economic Education

Razred 3: Savladavanje naprednih alata i strategija

Fokus: Strateško razmišljanje, poslovni alati, rješavanje problema, planiranje

1. **Business Model Generation (Student Edition)** – Strategyzer (simplified excerpts)
2. **SMART Goals Toolkit for Educators** – Edutopia / MindTools
3. **A3 Thinking for Students** – Lean Enterprise Institute (adapted for education)

4. **Entrepreneurship Toolkit for Youth** – Youth Business International
5. **Problem Solving for Teens** – Free Spirit Publishing
6. **PEST Analysis Explained for Students** – BusinessEd.co.uk
7. **Financial Literacy Toolkit for Teachers** – OECD / EU Commission
8. **The Innovation Toolkit** – Nesta UK
9. **Strategic Planning Workbook for Teens** – BizKids.org
10. **The Entrepreneur's Guide to Risk Management** – Young Enterprise (adapted)

Razred 4: Preduzetničko liderstvo i uticaj

Fokus: Liderstvo, skaliranje, mjerenje uticaja, održivost

1. **Leadership Skills for Teens** – Mariam MacGregor
2. **Measuring Impact: A Guide for Young Entrepreneurs** – Ashoka Youth Ventures
3. **Sustainable Business Toolkit for Schools** – UN SDG Education Hub
4. **Entrepreneurial Ecosystems Explained** – OECD for Youth
5. **KPI Basics for Students** – BusinessEd.co.uk
6. **Change Management for Young Leaders** – Youth Business International
7. **Communication Planning Guide for Educators** – Edutopia
8. **Social Innovation Toolkit for Youth** – European Youth Portal
9. **Business Model Canvas for Teens** – Strategyzer (simplified)
10. **Lessons Learned Journal Template** – Design for Change Global

Redakcija:

Prof. dr. Zdravko Živković

Lidija Žaper, Prof.

Marina Juriša, Prof.

Lidija Bilbija, Prof.

Dunja Novak, Prof.

zdravko.zivkovic@fimek.edu.rs